

Onko luomuvalvonta tuottajalle taakka vai vahvuus?

18.5.2015

Brita Suokas, projektisuunnittelija

**Luomuvalvonta pakollisesta rutiinista vahvuudeksi
luomueläintiloilla-hanke**

Luomuvalvonta pakollisesta rutiinista vahvuudeksi luomueläintiloilla toteutusaika 1.1.2015 – 31.12.2016

Kuva Brita Suokas

Hankkeen toteuttavat yhdessä

- Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti
- Valtakunnallinen Luomuliitto
- Alueelliset ProAgriat, Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Länsi-Suomi, Pohjois-Savo

Hanketiivistelmästä lisätietoa

<http://luomu.fi/tietopankki/luomuvalvonta-elaintiloilla/>

Hanke rakentuu viidestä työpaketista

- **Työpakettien sisällöt toteutetaan hakijan ja osatoteuttajien yhteisesti sopiman työnjaon mukaan**
- T1, Tarpeiden kartoitus ja nykytilanteen selvittäminen
Ruralia-instituutti , Luomuliitto
- T2, Apuvälineet valvonnassa tarvittavaan dokumentointiin
ProAgria
- T3, Laatu järjestelmä, luomusertifikaatti markkinoilla
Ruralia-instituutti, Luomuliitto
- T4, EU-asetuksen uudistuksen vaikutukset
Ruralia-instituutti, Luomuliitto
- T5, Hankehallinto ja tiedotus
Kaikki osallistuvat omilla vastualueiltaan

2015 aloitettu painottaen sisältötyössä T1,T2 ja T4. T5 käynnissä jatkuvasti.

Hankkeen tavoitteet

- Luomuvalvonnan toimivuus paranee tuottajan kannalta
- Koko maassa tiedossa neuvonnalla ja valvonnalla käytössä samat yksityiskohtaiset luomuvaatimukset
- Auttaa luomutuottajia ja valvontaketjua sopeutumaan EU:n luomusäätöjen uudistamisen tuomiin määräyksiin mahdollisimman kivuttomasti
- Etsitään mahdollisuuksia tuoda luomulaatuketju näkyvämmäksi kuluttajalle ja valvonnasta sitä kautta suurempi hyöty.
Luomuvalvonta tarjoaa kuluttajan silmät tuottajan käyttöön. Tätä ei tällä hetkellä mielletä kaikin osin kovin positiivisesti, eikä siten osata myöskään hyödyntää.
- Luomulaadun arvostus paranee koko luomuruokaketjussa tuottaja-jalostaja-kauppa ja kuluttaja

Luomuvalvonta pähkinänkuoressa

- Luomu-laatusanan saa liittää vain tuotteisiin, joiden tuotannossa on noudatettu yhteisesti sovittuja luomutuotantoehtoja (EU-asetuksen tuotantosäännöt)
- Ulkopuolinen tarkastus noudattamisen varmentamiseksi. Toimijan kuuluttava valvontajärjestelmään.
- Valvontaketju alkutuotanto ja elintarvikkeiden jalostus Suomessa: EU <-> MMM <-> Evira <-> 15 ELY-keskusta
- Toimijoiden luona käyvät valtuutetut tarkastajat
- Viranomaispäätökset Evira ja ELY
- Raportointi EU:n komissiolle valvontakauden tuloksista

Lähtötiedot kentältä ja kyselytutkimuksesta

- **Luomutuotannon valvontaraportin** mukaan luomuvalvonnassa esiintyy jatkuvia eroja eri ELY-keskusten päätöksenteossa. Ne viestittävät selvästi erilaisista toimintakulttuureista ja herättävät oikeutettuja kysymyksiä järjestelmän yhtenäisyydestä ja toimijoiden tasapuolisesta kohtelusta.
- **Maatilojen kehitysnäkymät kyselytutkimus** arvioi luomutuotantoon siirtymiseen kannustavia tilakohtaisia syitä ja syitä miksi luomutuotantoon ei ole halua ryhtyä
- Vastauksensa antoi 4 250 tavanomaisessa tuotannossa olevaa viljelijää ja 585 luomutuottajaa. 266 vastaajalla oli eläintuotantotila. 51 eläintilaa oli jo siirtänyt pellot luomutuotantoon.
- Tietojen keruu nettikyselyllä ja puhelinhaastatteluilla maaliskuuhun 2014

Miksi ette ole kiinnostunut siirtymään luomuun?

- Lähes 50 % kotieläintiloista ilmoitti haluttomuutensa syyksi byrokratian ja tarkat säädökset. Kasvinviljelytiloista hieman yli 40% ilmoitti saman syyn
- Sekä kotieläintilojen että kasvinviljelytilojen seuraavaksi yleisin syy oli epäily luomutuotannon kannattamattomuudesta
- Kasvinviljelytiloista lähes 50% epäili, että syntyy pahoja rikkakasviongelmia
- Kotieläintiloista, joilla pellot ovat jo luomutuotannossa ja siten kokemusta luomuvalvonnassa mukanaolosta, 60 % ilmoitti luomueläintuotantoon siirtymisen esteeksi byrokratian ja tarkat säädökset
- Toiseksi yleisimpänä (44% molemmat syyt) olivat epävarmuus luomurehun saatavuudesta ja hinnasta sekä suuri investointitarve

Epäilyksistä huolimatta luomutuotantoon siirtymiseen on niin paljon kiinnostusta, että suomalainen luomutuotanto laajenee

- 95 % haastatelluista luomutuottajista ilmoitti jatkavansa luomussa niin kauan kuin oma tuotanto tilalla jatkuu
- 11 % tiloista on kiinnostunut luomuviljelystä. Se on hieman vähemmän kuin kaksi vuotta sitten tehdyssä vastaavassa tutkimuksessa
- Kiinnostus on aiempaa suurempaa luomuvihannes- ja marjanviljelyä kohtaan
- Eniten kiinnostaa luomuemolehmä- ja lammastuotanto
- Kiinnostuneista noin 40 % suunnittelee siirtyvänsä luomuun ennen vuotta 2020
- Näin voi syntyä 2500 uutta luomutilaa vuoteen 2020 mennessä. Luomutilojen määrä 1,5 kertaistuisi ja luomualan osuus nousisi 14 prosenttiin viljelyalasta

Lahdessa koolla tuottajien työpaja

Kuva Brita Suokas

Muistiinpanot rehupaaleissa "Kallen 7.7"

Osallistujat, tilatyypit ja alueet

- 7 osallistujaa, 7 maakunnasta
- Yksi siirtymistä suunnitteleva, muut jo luomussa
- Maitotiloja, emolehmätiloja ja tila, jolla lampaita ja kanoja
- Yleiskeskustelu koko porukalla. Muistiinpanot
- Kolmessa ryhmässä yksityiskohtaiset keskustelut kysymyksistä
- Kysymysten vastaukset kirjallisina ja käytiin läpi yhteisesti lopuksi
- Tässä yhteenvetona yhden kysymyksen vastaukset suoraan kirjoitetuista papereista kopioituna

Yleiskeskustelu 1/2

- Jos luomervalvontaa ei koeta mielekkääksi niin erityisen markkinalähtöisesti ajattelevat toimijat etsiytyvät kevyempien brändien piiriin. Esim. luonnonlaidunliha, niittyliha, vapaan lehmän maito
- On myös toimijoita, jotka kaipaavat luomuehtoja pidemmälle meneviä tuotantoehtoja. Perusteilla on jo omia tilabrändejä ajatuksella ” luomu on nollataso, jolta lähdetään liikkeelle”.
- Valvontajärjestelmässä ei ole työkaluja riittävään ohjaukseen ja opastamiseen. Tuottaja jää yksin tuotantoehtojen soveltamistyössä.
- On tavattu ”vianetsintähakuisia” tarkastajia. Tarkastukset sujuvat hyvin silloin, kun tarkastaja on ”neuvonnallishakuinen”. Eli on oltava tarkka ja tiukkakin, mutta oikeudenmukainen. Neuvojen, jotka antaa on oltava päteviä ja pitäviä.

Yleiskeskustelu 2/2

- Hankaluuksia, kun tarkastaja toimii usean ely-keskuksen alueella ja vaatimustaso on erilainen eri ely:issä. Tarkastajan neuvo tai vaatimus on väärä toisella alueella. Pitää saada yhtenäisyys aikaan.
- Pitää valvoa luomutarkastuksella niitä asioita, joita lukee tuotantosäännöissä. Tuotantosäännöt eivät ole nykyisellään riittävän yksilöidyt, jää liikaa paikallista ja henkilökohtaista tulkinnanvaraa.
- Esimerkki: osa tarkastajista vaatii, että tavanomaisen oljen ostamisesta on oltava erillinen ostokirjanpito. Toiset tarkastajat eivät vaadi, vaan tulkitsevat, että koska sitä on sallittua käyttää tavanomaisena, määrädokumentteja ei tarvita.
- Asiaa helpottaisi säännös, jonka mukaan märehitijöiden luomurehuvaatimus olisi 99% eikä 100%. Tällöin ei tarvitsisi vahtia niin tarkkaan syövätkö eläimet vähäisen määrän tavanomaista olkea. Ja saisi antaa myös tavanomaisesti viljeltyjä rohdoksina vaikuttavia yrteikasveja, esim. pellavasta tehty siemenlima, valkosipuli ja nokkonen.

1. Onko luomuvalvonta sinulle taakka vai vahvuus 1/2

- Vahvuus
- Uskottavuuskysymys
- Hyvät tarkastajat, kokemusta alalta
- Todennettavasti luomua, kun on tarkastettu
- Asiat tulee kirjattua ylös ja niitä voi tarkastella jälkikäteenkin
- Vahvuus silloin, kun saa sertifikaatin
- Luomutuote on arvostettu
- Ammattilaiset tarkastajat -> myös neuvontaa
- Taakka
- Kun on ollut pitkään luomussa, kyllästyttää aina samojen kyseleminen-> syntynyt rutiini, ei uusia ideoita
- Muutama epäonnistunut tarkastus leviää isona huhuna -> syntyy olettamus koko luomutoiminnan huonoudesta
- Muutamat järkeen käymättömät tulkinnat
- Lisää työtä
- Paljon erilaisia tarkastuksia, jotka ovat päällekkäisiä

Onko luomuvalvonta sinulle taakka vai vahvuus 2/2

- Vahvuus
- 5-vuotinen kiertosuunnitelma auttaa vuosittaisessa tukihakemuksessa
- Eläinten lajityypillinen käyttäytyminen ja hyvinvointi tulee seurattua
- Taakka
- Koko ajan tulee uusiva vaatimuksia ja keksitään uusia dokumentteja, jotka vaaditaan
- Alati muuttuvat lomakkeet
- Tarkastajan tulopäivä suurimman työruuhkan aikana
- Jos ei kuluttajat tiedä mitä luomumerkin taakse kätkeytyy -> turhaan tarkastetaan, jos kukaan ei osta tuotteita
- Eviralle muutakin työtä kuin lomakkeiden jatkuva muuttaminen

Mihin sanat ohjaavat?

- Control. Aiemmin EU:n luomuasetuksessa
- Suom. valvonta, kontrolli, tarkkailu, säännöstely, torjunta
- *Tekniikka-ja kauppa sanakirja:*
- ohjaus, hallinta, kontrolli; säätö, tarkistus, tarkastus, tarkkailu, valvonta, seuranta; säännöstely, sääntely; hillintä, torjunta, kurissapito;
- Certification. Nyt EU:n luomuasetuksen luonnoksessa
- Suom. todistus, jnk oikeaksi todistaminen, varmentaminen
- *Tekniikka-ja kauppa sanakirja:* varmentaminen, kelpuutus, todistaminen, oikeaksitodistaminen, tyyppihyväksyntä; vahvistus, varmennus

Kiitos! Pidetään yhteyttä
brita.suokas@helsinki.fi ja 050 318 02 52

Kuva Brita Suokas

KANSALLISEN RUOKAKETJUN KEHITTÄMINEN

Lähteet

- Luomutuotannon valvontaraportti 2013
- <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productid=380>
- Maatilojen kehitysnäkymät kyselytutkimus
- http://www.mmm.fi/attachments/luomu/jyORwpwUf/Luomutuotannon_kehitysnakymat_290814.pdf
- Luomueläinvalvonnan kehittäminen-työpaja Lahti 16.4.2015
- MOT sanakirjat: Copyright (c) Connexor Oy ja Kielikone Oy